

Länsstyrelsen
Norrbotten

Yttrande

1 (5)

Datum
2023-03-31

Ärendebeteckning
543-1771-2023

Bergsstaten
mineinspect@bergsstaten.se

Yttrande över ansökan om bearbetningskoncession Nunasvaara Södra K nr 1 i Kiruna kommun

Er beteckning: BS 22-590-2020

Sammanfattning

Länsstyrelsen gör bedömningen att en bearbetningskoncession för Nunasvaara Södra K nr 1 får komma till stånd endast om Natura 2000-tillstånd lämnats. Eftersom ett sådant tillstånd inte finns föreslår länsstyrelsen att koncessionsansökan ska avslås.

Redogörelse för ärendet

Talga AB, nedan bolaget, har den 26 maj 2020 hos Bergsstaten ansökt om bearbetningskoncession, för ett område i Kiruna kommun som benämnts Nunasvaara Södra K nr 1.

Bergsstaten har den 2 februari 2023 överlämnat ansökan och miljökonsekvensbeskrivningen till Länsstyrelsen i Norrbottens län för samråd enligt 8 kap. 1 § minerallagen och för yttrande avseende tillämpningen av 3, 4 och 6 kap. miljöbalken. I remissen framkommer att bolaget parallellt med ansökan om bearbetningskoncession, ansökt om tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken hos Mark- och miljödomstolen vid Umeå tingsrätt. Bolaget har meddelat Bergsstaten att bolaget inom ramen för miljötillståndsärendet ansökt om Natura 2000-tillstånd för verksamheten. Som ovan nämnts har mark- och miljödomstolen meddelat att de kommer pröva 3–4 kap miljöbalken inom ramen för miljötillståndet.

Bolaget har den 13 februari 2023 varit i kontakt med länsstyrelsen genom telefon och mail där de betonat skillnader mellan ansökan om bearbetningskoncession för Nunasvaara Södra K nr 1 och de ansökningar som gjorts för bearbetningskoncessioner Nunasvaara Norra K nr 1, Niska Södra K nr 1 och Niska Norra K nr 1. Bolaget uppger att de olika delarna av det så kallade Vittangi-projekt har kommit olika långt. Länsstyrelsen noterar att de fyra ovan nämnda ansökningarna om bearbetningskoncessioner överlämnats till länsstyrelsen för yttrande samma dag.

Natura 2000

I den Natura 2000-utredning som finns med som en bilaga till ansökan står bl.a. i den inledande sammanfattningen följande. De ytvatten som ingår i Natura 2000-området och berörs av den sökta verksamheten är dels Torneälven och två mindre namnlösa vattendrag (nedan kallad östra och västra bäcken) som båda mynnar i Torneälven.

Utifrån miljökonsekvensbeskrivningen (avsnitt 8.5.1 sid 85) framkommer att de båda bäckarna ingår i Natura 2000-området Torne- och Kalix älvsystem (SE0820430). Även en sjö, Hosiojärvi, berörs av den sökta verksamheten. Hosiojärvi ingår inte i Natura 2000-området. Det framkommer vidare att beräkningar visar att utsläppet från den sökta verksamheten kommer att leda till en förändrad vattenkemi i Hosiojärvi och i östra bäcksystemet. Det är främst halterna av lågtoxiska ämnen som sulfat, kalcium och klorid som beräknas öka, men även halterna av näringsämnen fosfor och kväve samt flera metaller beräknas öka något.

Pågående prövning av miljö tillstånd

Bolagets ansökan om miljö tillstånd för gruvverksamhet m.m. behandlas i mål M 1573-20 hos Mark- och miljödomstolen vid Umeå tingsrätt. Länsstyrelsen har i detta mål skriftligt yttrat sig över ansökan samt deltagit i huvudförhandling. Dom har ännu inte avkunnats och enligt uppgift under huvudförhandlingen ska dom preliminärt avkunnas den 5 april 2023. Länsstyrelsen har inom prövningen av miljö tillståndet bedömt att ansökt verksamhet behöver tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken (MB). Bolaget har under huvudförhandlingen uppgett att de reservationsvis yrkar på ett sådant tillstånd, för det fall att domstolen anser att det är nödvändigt.

Länsstyrelsens yttrande

Enligt 4 kap. 2 § första stycket minerallagen (1991:45) ska en bearbetningskoncession meddelas om en fyndighet som sannolikt kan tillgodogöras ekonomiskt har blivit påträffad och fyndighetens belägenhet och art inte gör det olämpligt att sökanden får den begärda koncessionen. Enligt tredje stycket ska 3 och 4 kap. miljöbalken tillämpas i ärenden om koncession. Enligt fjärde stycket ska, om ett ärende om beviljande av koncession avser en verksamhet som senare ska prövas även enligt miljöbalken eller andra lagar, 3 och 4 kap. miljöbalken tillämpas endast vid den prövning som sker i koncessionsärendet.

Enligt 4 kap. 8 § miljöbalken (1998:808), nedan MB, får en användning av mark och vatten som kan påverka ett naturområde som har förtecknats enligt 7 kap. 27 § första stycket 1 eller 2 och som omfattar

verksamheter eller åtgärder som kräver tillstånd enligt 7 kap. 28 a § komma till stånd endast om sådant tillstånd har lämnats.

I författningskommentaren till 4 kap. 8 § miljöbalken anförs bl.a. följande. Det kan i och för sig vara svårt att i ett tidigt skede förutse alla tänkbara konsekvenser av olika planerade verksamheter och åtgärder. Syftet med art- och habitatdirektivet och de nya bestämmelserna är dock att hänsynen till de olika skydds- och bevarandeområdena ska finnas med redan på det tidiga planeringsstadiet. Det handlar alltså om att planera rätt från början. Som det svenska regelverket är uppbyggt, kommer olika konkreta åtgärder som kan aktualiseras att prövas enligt de särskilda bestämmelser som gäller för dem, t.ex. som miljöfarlig verksamhet, täkttillstånd eller bygglov eller enbart utifrån de särskilda nya bestämmelserna om skyddet för särskilda skydds- och bevarandeområden. Det är ändå viktigt att det redan tidigt i planeringen görs bedömningar av vad den planerade markanvändningen kan komma att innebära (prop. 2000/01:111 s. 66).

Utredningen av Natura 2000-frågan ska ge förutsättningar för en fullständig, exakt och slutlig bedömning, se Högsta domstolens dom NJA 2013 s. 613 (Bunge).

Av förarbetena till 7 kap. 28 b § MB, se prop. 2000/01:111 s 42 följer att om det finns en sannolikhet för att en verksamhet eller åtgärd kan få betydande konsekvenser för ett Natura 2000-område skall den som avser att utöva verksamheten eller vidta åtgärden se till att den nödvändiga bedömningen görs och få den prövad. Uttrycket ”kan påverka” innebär att det är frågan om en riskbedömning där det inte behöver vara klarlagt att det blir ”en betydande påverkan på miljön”.

Av Näringsdepartementets beslut 22 december 2020 N2017/95 angående bearbetningskoncession för Laver K nr 1 framkommer att regeringen gjorde bedömningen att ett Natura 2000-tillstånd måste föreligga vid tidpunkten för beslut om att bevilja en bearbetningskoncession. Eftersom inget sådant tillstånd förelåg ansåg regeringen att bergmästarens beslut att avslå bolagets ansökan om koncession var riktigt. Detta avgörande prövades slutligen i dom från Högsta förvaltningsdomstolen den 20 juni 2022 i mål 798-21, här framkommer följande. Högsta förvaltningsdomstolen bedömer att regeringens beslut inte kan anses strida mot bestämmelserna i minerallagen eller någon annan rättsregel, detta mot bakgrund av den bestämmelse som finns i 4 kap 2 § minerallagen som föreskriver att 4 kap. miljöbalken ska tillämpas endast vid den prövning som sker i koncessionsärendet.

Länsstyrelsens bedömning

Länsstyrelsen gör bedömningen att om ett tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken (Natura 2000-tillstånd) krävs för gruvbrytning i Nunasvaara Södra K nr 1 behöver ett sådant tillstånd lämnats före bearbetningskoncession kan beviljas. Länsstyrelsen har därför att ta ställning till om Natura 2000-tillstånd krävs.

Såsom handlingarna i ärendet har överlämnats till länsstyrelsen har länsstyrelsen dragit slutsatsen att Nunasvaara Södra K nr 1 i det här läget kan bedömas separat från övriga koncessioner när det gäller frågan om ett Natura-2000 tillstånd krävs.

Utifrån miljökonsekvensbeskrivningen framkommer att utsläpp av vatten från gruvan kommer att ske från en klarningsdamm till en sjö vars utlopp mynnar i en bäck som ingår Natura 2000-området Torne- och Kalix älvsystem. Utsläppet kommer bland annat innebära påverkan på vattenkemin, exempelvis genom förhöjda sulfathalter, och även förändrade vattenflöden.

Länsstyrelsen anser att gruvbrytning typiskt sett utgör en sådan verksamhet som innebär en risk för påverkan av betydelse på miljön i vattendrag som ligger i eller i nära anslutning till verksamhetsområdet. Länsstyrelsen bedömer därav att det inte går att utesluta att verksamheterna kommer att påverka miljön i det berörda Natura 2000-området på ett betydande sätt och att en prövning enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken därför ska göras.

I likhet med regeringens och Högsta förvaltningsdomstolens ställningstagande om bearbetningskoncession för Laver K nr 1, gör länsstyrelsen bedömningen att ansökan om bearbetningskoncession inte kan tillstyrkas innan ett tillstånd enligt 7 kap. 28 a § MB har kommit till stånd. Länsstyrelsen är av uppfattningen att ett tillstånd enligt 7 kap. 28 a § MB måste ha beviljats och vunnit laga kraft innan en bearbetningskoncession kan beviljas och därmed även innan länsstyrelsen kan tillstyrka en ansökan. Den pågående prövningen av miljö tillstånd inklusive ett tillstånd enligt 7 kap. 28 a § MB medför ingen annan bedömning i denna del. Eftersom ett sådant tillstånd inte föreligger föreslår länsstyrelsen att Bergsstaten avslår bolagets ansökan om bearbetningskoncession för Nunasvaara Södra K nr 1.

Övrig information

Utifrån att länsstyrelsen gör bedömningen att ett tillstånd enligt 7 kap. 28 a § MB krävs och att detta inte finns, så saknas skäl för länsstyrelsen att yttra sig över övriga förutsättningar för att bevilja en bearbetningskoncession. Länsstyrelsen har av den anledningen inte

inhämtat några övriga yttranden i ärendet och lämnar inga övriga synpunkter.

De som medverkat i yttrandet

Beslut om detta yttrande har fattats av tillförordnat länsråd Katarina Ljunggren med jurist Viktor Bengtsson som föredragande. I den slutliga handläggningen har också naturvårdshandläggare Eva-Lotta Nordkvist, chefsjurist Karin Hansson och avdelningschef Karin Börjesson medverkat.